

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Jansen, Leonard

Coloniæ Agrippinæ, 1725

Casus LIV. De Mutuo, & Usura.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39911

fenſu rationabiliter præſumpto ea cum ſuis permutavit & vendidit, & ſicut conſenſus præſumptus ſufficit ad excuſandum à peccato, ſic & ſufficit ad validam permutationem. *Bonac.* tamen veriùs contradicit, quia deponens non præſumitur conſentire, niſi cum obligatione, ut depositarius permutans rem ſimilem in factò tradat, ſicut & alter ſuam in factò occupavit, & vendidit. *At dices:* ſi res deposita incipiat deteriorari, & depositarius ex præſumpta Domini licentia, qui pro nuncaviſari non poteſt, rem vendat, pretium autem ſine culpâ ejus auferatur, ad nihil tenetur ob licentiam præſumptam; ergo & in caſu priori. *R. N. C.* nam in caſu priori vendens agit nomine propriò in rem, & commodum deponentis, ideòque pretium rei venditæ eſt ſub dominio deponentis, cui per conſequens perit. 3. Si ſola res deposita perit, vel ablata fuit, & res depositarii manſerunt incolumes, in foro externo præſumitur dolus, niſi probetur, depositum

caſu periſſe. *c. 2. de commod.* in foro tamen conſcientiæ, ſi culpa nulla interceſſerit, vel tantùm ſit dubium de culpa, depositarius ad nihil obligatur, quia in dubio delictum non præſumitur. 4. Qui negotiatur pecuniis apud ſe depositis etiam invito Domino, non videtur peccare graviter, dummodò maneat in ſtatu Domino repetenti pecuniam ſuam reddendi, ſitque Dominus lucri ex negotiatione provenientis; eſt enim fructus indiſtriæ, poteſtque hoc non obſtante ratione cuſtodix [ſi ità ab initio conventum eſt] aliquid exigere, ſed tunc non manet purum depositum, ſed alius contractus inno-
minatus. 5. Si deſiſitor tibi, vel alteri quid debeat, debitum ex re deposita compenſare non poteſ. *c. 2. de commod. L. ſi quis C. eodem*, idque pro foro externo, nam in foro conſcientiæ ſi debitum ſit certum, & alià viâ ſolutionem conſequi non poſſis, rem depositam licetè retinere poteſ, ulque dum alter ſatisfaciat. *Reiſſenſt. tit. 16. n. 19. Pirh. ibid. n. 11.*

CASUS LIV.

De Mutuo, & Uſura.

G Abrus filius familias, minoris, dubitans an unquam reddere poſſit, à fure, aliſque mutuo accipit & dat, nec reddit in eadem

bonitate. 9. Accipit aliquid ſupra fortem titulo gratitudinis. 10. Periculi amittende ſortis, 11. Lucri ceſſantis, 12. Pœna conventionalis. 13. Ex contractu Legis commiſſoria. 14. Quia præ-

præfens pecunia melior est quam futura.
 15. Quia obligavit se ad non repetendam sortem usque ad certum tempus.
 16. Quia dedit centum eâ conditione, ut si alter supervivat decem annos, reddat quadringentos, alias nihil.
 18. Quia voluit contrahere modo sibi favorabiliore. 19. Instituit montem pietatis. 20. Iniit contractum Antichryseos, 21. Mohatra. 22. Emit res infra condignum ob anticipatam solutionem, 23. Vel carius vendit ob dilatam solutionem. 8. Vendit fundum ad creditum reservatâ sibi annuâ pensione. 24. A suo creditore redimit chyrographum 1000. Imper. pro quingentis, 25. Item debitum liquidum 100. aureurum pro 90. 26. Aliquid exigit pro usu sua pecunia. 27. Mutuò dat cum onere non venandi in suis agris. 28. Contractum usurarium alteri cedit. 29. Usuras non restituit, quia putat earum se acquisivisse dominium, & alii spontè aliquid obtulerunt, ne capitale citò revocaretur. 30. Principe in omnibus connivente, vel etiam cooperante. Pro resolut.

1.

QUÆR. I Quid sit mutuum?

R. Mutuum est contractus; quo traditur dominium rei fungibilis, id est pondere, mensurâ, vel numero constantis eâ conditione, ut post aliquod tempus reddatur res similis speciei, & bonitatis. Dicitur 1. traditur dominium rei, ut significetur simul cum dominio omne periculum rei transire ad mutuatarium, seu eum, qui rem mutuò accepit, itâ ut quamvis casu pereat, ipsi

pereat, res enim regulariter perit suo Domino; Item per hanc particulam mutuum distinguitur à commodato, pignore, & locato, in quibus tantum usus rei conceditur, quo expleto res in individuo reddenda est. Dicitur 2. eâ conditione ut post aliquod tempus reddatur, scilicet tempore à mutuante præfixo, aut si nullum est præfixum, res relinquenda est mutuatario usque ad expletum usum, & finem ob quem mutuata est; & sic frumentum agricolæ pro semente mutuatum censetur mutuatum usque ad messem. Dicitur 3. similis speciei & bonitatis; unde vinum regulariter reddendum est pro vino, hordeum pro hordeo, pecunia pro pecunia &c. nè mutuans cogatur rem suam permutare, aut deteriorem recipere contra suam voluntatem.

QUÆR. II. An mutuatarium teneatur rem in eadem bonitate in- vel potius in eadem bonitate extrinsecâ restituere? bonitas intrinseca est quam habet res à se, seu ex natura sua, extrinseca, quam habet à communi æstimatione hominum, vel taxatione Magistratûs?

R. In rebus à pecunia distinctis, v.g. in vino, frumento &c. regulariter restituenda est res in valore intrinseco, quam habebat tempore accepti mutui, pecunia verò regulariter in valore extrinseco; hinc si mutuò accipis vinum, frumentum, &c. dum

2.

dum valet sex, satisfacis reddendo vinum, & frumentum ejusdem bonitatis intrinsecæ, quamvis tempore restitutionis fortè valeat octo, vel quatuor tantum Imperiales. Quòd si tempore restitutionis vinum, aut frumentum non haberes, potes emere simile, vel solvere, quanti tunc valet, quando restituendum est; intellige hæc, si periculum crescendi non fuerit prævisum, vel si est prævisum, fuerit æquale periculum crescendi & decrescendi; nam si eras quasi certus, quòd res mutuata tempore restitutionis plus erat valitura, non potes plus exigere quàm res, v.g. frumentum valuit tempore dati mutui, *Laym. Castropalao, Spor. 1. 6. c. 3. n. 16. Metzg. 1. 13. d. 42. a. 1.* Ratio est, quòd res mutuata transeat in dominium mutuatarii, adeoque sicut periculum rei spectat ad ipsum, sic & major ille valor; solus enim valor præsens, quem res habet, dum eam das, mutuò spectat ad te; ergo ratione valoris futuri nihil exigere potes, nisi fortè eras rem tuam usque ad majorem valorem conservaturus, tunc enim potes illum valorem ratione damni emergentis exigere, deductis tamen expensis, quas in assertionem rei eras factururus.

3. *Dices* contra jam dicta: Ergo non potero frumentum vetus mutuam dare, ut restituatur novum, quia scio, quòd novum sit melius veteri. *R.* Per se loquendo id fieri non posse, per accidens tamen, quia mutuatarie sæpè facilius est restituere novum, quàm antiquum, id licitè fiet, etiam adeo, *R. D. Jansen Pars 1.*

quia frumentum in messe, quando nova sunt, ob copiam eorum ordinariè sunt minoris pretii, quàm v.g. in Majo vel Junio.

Dices 2. Ergo si habeam antiquam monetam, cujus valorem certò scio post annos augendum, non potero eam dare mutuò cum obligatione, ut in eadem specie reddatur. 2. Non potero cum tali moneta emere censum eà conditione, ut redimatur eadem monetâ. *R.* ad 1. Si eandem monetam eram servaturus, & expositurus in majori illo valore ratione damni emergentis, potero petere majorem valorem, vel easdem monetas, alias non. Ad 2. Possum emere censum cum obligatione eundem eadem monetâ redimendi, si sit æquale periculum, ut crescat, vel decrescat valor, secus si sciam valorem augendum, nisi majorem valorem minori pensione compensem; nam si accipio summam pensionem, v.g. quinque in centum, & præterea velim recipere eandem monetam, quando v.g. ejus valor crevit ad quinque, habebò duplex lucrum; nec obstat, quòd pecuniam eram servaturus usque ad majorem valorem; nam tali casu non accepissem pensionem, ergo vel unum oportet dimittere quàm alterum, *Laym. Spor. l. c.* Si nullum tempus reddendi in mutuò præfixum sit, potes repetere rem mutuatam etiam tunc, quando plus valet, dummodo absit dolus, impàter sibi mutuatarie, quòd non citius restituerit, hoc enim ei erat liberum, *Pyrrh. l. 5. tit. 19. à n. 54. Lug. disp. 25. n. 122.* Idem

R r di-

dicendum est de pecunia, si prævideatur ejus valor augendus vel minuendus; alias si mutuò accepisti pecuniam, v. g. pistolettas, debes illas reddere in illo valore extrinseco, quem habuerunt tempore accepti mutui, ita ut si ex post valor ille diminuatur, debeas tantundem superaddere, si augeatur, tantundem possis subtrahere; nisi & hic specialiter conventum sit, ut eadem moneta in specie, & in valore intrinseco reddatur. Ratio horum est, quòd in contractibus ad hoc attendendum sit, quòd regulariter intendunt contrahentes, sed si sit æqualis spes crescendi, & decrescendi, regulariter in pecunia attenditur valor extrinsecus, quem habebat tempore dati mutui, in frumento autem, & similibus, valor intrinsecus: Ergo, &c.

6. QUÆR. II. Quinam ex mutuo obligentur?

ꝛ. Ex speciali juris dispositione aliqui non obligantur ad reddendum mutuum, nisi in quantum mutuans probat illud in utilitatem accipientis esse conversum; tales sunt 1. Ecclesiæ, causa pia, civitas, oppidum, *l. civitas 25. ff. de rebus creditis. Auth. hoc jus, Cod. de SS. Eccl. c. 1. de solut.* Idque juxta plures tenet de Ecclesia, etiam si Prælati cum consensu Capituli mutuum contraxerit; unde pro cautela suadet *Eng. l. 1. t. 35. n. 43.* ut mutuans contractui faciat inferi causam, in quam mutuum impensum est, neque contentus sit solo chyrographo, vel pignore, utpote quòd sine solemnitatibus constitui non

potest, sed faciat sibi dari fidejussores idoneos. 2. Pupilli, & minores, five cum, five sine tutorum vel curatorum licentia mutuum contraxerint. 3. Filiusfamilias, id est, adhuc sub patria potestate constitutus, etsi sit major viginti quinque annis, si sine consensu patris mutuum contraxerit, non obligatur civiliter, imò nec naturaliter, seu in conscientia, ut contra *Fach. Covarr.* aliosque docet *Gomez. Molin. d. 301. Less. l. 2 c. 20. dub. 2. Wading. de cont. d. 6. dub. 4. Laym. hic c. 15. n. 5.* Sed potest se tueri exceptione Senatûs - Consulti Macedon. quòd nomen habet à quodam usurario Macedonio, qui filiis dabat mutuum post mortem patris reddendum, unde filii captabant occasionem mortem oprandi, vel machinandi parentibus; hoc juris privilegium cum non tantum sit in favorem filii, sed etiam parentum, non poterit ei filius-familias renuntiare etiam jurato, *Panorm. in c. 28. de jurej. n. 23. Wading. dub. 4. §. 1.* Excipe varios casus, quibus filius - familias civiliter obligatur mutuo: Primo, si filius habebat peculium castrense, vel quasi castrense, aut fuit miles tempore accepti mutui, 2. Si mutuum sit expensum in utilitatem patris. 3. Si publicè videbatur esse sui juris. 4. Si in aliis rebus quàm in pecuniis mutuum acceperit, nisi id fraude factum sit. 5. Si accepit causâ studiorum, vel in tali necessitate, in qua pietas patris recusare non poterat, *l. si quis, l. pen. ff. ad Macedon. l. 1. §. 2. Cod. eodem.* Plures casus vid. apud *Molin. d. 307.*

QUÆR.

QUÆR. IV. Quid & quotuplex sit usura?

7. *Re. 1.* Usura est lucrum immediatè ex mutuo proveniens tanquam debitum; proinde omne id, quod vi contractus mutui exigitur ultrà sortem seu rem mutuam tanquam ex iustitia debitum, est usura jure naturali, Divino, & Ecclesiastico prohibita. *Exech. c. 18.* Qui ad usuram non commodaverit, & amplius non acceperit, hic justus est. *Luc. 6.* Mutuum dantes, nihil inde sperantes. Iniquitas usuræ consistit in hoc, quòd mutuans capiat lucrum ex re non ampliùs sua, cum per mutuum transferatur dominium in mutuatarium, ad quem pariter spectat omnis rei ususfructus, lucrum, & periculum. Deinde 100. Imperiales, quos mutuo das, non valent nisi 100. Ergo iniquè exigis aliquid plus. *Dixi 1.* Omne, quod vi contractus mutui exigitur; nam, quod exigitur ex alio justo titulo, sæpè aliquid justè exigi potest, v. g. ratione lucri cessantis, damni emergentis, aut periculi sortis, ut infra explicabitur. *Dixi 2.* Aliquid suprà sortem; nam generalis hïc regula est, quòd mutuatarium vi mutui ad solam sortem reddendam obligetur, omne aliud pactum, onus vel gravamen mutuo extrinsecum usura est; ut si eà conditione mutues, ut te recommendet ad officium, ut pro te laboret, fidejubeat, sortem permutet, in meliori specie vel difficiliiori loco solvat, usurarius est. Ita communis & certa; quænam autem pacta hïc & nunc sint usuraria, in

praxi judicare difficillimum est, ut constabit ex infra dicendis.

Re. 2. Usura dividitur in realem, & mentalem; mentalis est, quando quis intendit aliquod lucrum ex mutuo tanquam ex iustitia debitum, quamvis id in pactum non deducat. Realis est, quando id clarè vel obscure pacto inseritur. Iterum usura alia est aperta, quando lucrum accipitur ratione formalis mutui; alia palliata, quando mutuum accipitur ratione alterius contractus, qui virtualiter in se includit mutuum, ut si carius vel suprà pretium vendas merces præcisè ratione differendæ solutionis, utraq; usura ex jure naturæ obligat ad restitutionem, ut statim dicetur; nunc ad Casum

Re. 1. Qualiter ex mutuo obligetur filius - familias vel minorennis, constat ex n. 6. q. 3. & in qua bonitate res mutuata reddi debeat, dixi n. 2.

2. Qui scit vel prudenter dubitat, an unquam reddere possit, non potest sine injustitia mutuum accipere nisi in extrema necessitate, dum omnia sunt communia, aliàs enim injustè alium damnificaret, vel saltem periculo damni exponeret.

3. Si à fure mutuo accepisti pecuniam furtivam nondum cum alia indiscernibiliter permixtam, non est propriè mutuum, quia non transfertur dominium, & teneris eam non furi, sed domino reddere.

4. Non est usura nequidem mentalis, ex sola gratitudine aut benevolentia sperare beneficium, vel offi-

R r 2 cium

cium à mutuuario, *Nav. Less. Lug. n. 28. Pyrr. n. 133.* Velle autem per mutuum obligare mutuarium ad dandum beneficium ex gratitudine, vel benevolentia, usurarium est, ut patet ex propositione 42. ab Innoc. XI. damnata: *Usura non est, dum ultra sortem aliquid exigitur tanquam ex benevolentia & gratitudine debitum, sed solum si exigitur tanquam ex iustitia debitum.* Ratio est, quòd obligare ex pacto ad dandum aliquid ex gratitudine vel benevolentia est reverà obligare ex iustitia, estque onus mutuo extrinsecum, ideòque juxta regulam superius datam facit contractum usurarium.

11. §. Ratione justitiae cum mutuo conjuncti aliquid licite & sine usura exigi potest; primus ejusmodi titulus est periculum amittendæ, vel difficulter reparandæ sortis, eò quòd nemo pro sorte fidejusserit, & sit aliud deportanda, aut mutuarius sit decoctor, non satis bonæ, vel ignotæ fidei, &c. *Reding. q. 3. a. 3. dub. 5. Metz. a. 2. n. 5. Viva. op. 4. q. 3. a. 6.* Ratio est, quòd illud periculum sit mutuo extrinsecum, & pretio æstimabile. Secundus titulus est damnum emergens ex mutuo, v. g. mutuans indiget pecuniâ suâ ad emenda familiæ suæ frumenta, quæ modò potest emere vili pretio, ex eo autem quòd alteri pecunias det mutuo, & alias non habeat, cogitur postea carius emere; in hoc & simili casu potest mutuans refusionem damni in contractum deducere, ita tamen, ut mutuarium præviè moneat, quia posset hic cum

rali onere non velle habere mutuum. Ratio est, quòd hujusmodi periculum vel damnum sit pretio æstimabile, & nemo illud gratis subire te- neatur, ergo in pactum deduci potest; si verò mutuans illud in pactum non deduxit, mutuarius non tenetur nisi ad sortem, mutuans imputet sibi suam negligentiam, *S. Th. q. 13. de malo a. 4. ad 14.* Nisi debitor solutionem injustè differendo fuerit causa damni, *Nav. Laym. Eng. l. 5. t. 19. n. 13.* Quòd si periculum damni sit tantum probabile, exigi quidem aliquid potest, sed non plus, quam tu ipse rationabiliter velles dare alteri hujusmodi onus pro te subeunti. Dices: *S. Thom. opusc. 73. c. 6. ait: Ratio periculi etiam circa sortem non tollit rationem usura in mutuo,* uti probatur *in c. naviganti ult. de usuris,* quod sic habet: *Naviganti vel eunsi ad mundinas mutuans pecunia quantitatem, eò quòd suscepti in se periculum, recepturus aliquid ultra sortem, usurarius est.* *q. D. Th. & allegatus textus juxta communem tantum est intelligendus de eo, qui mutuarium cogit ad talem determinatè contractum assecurationis in se, quia dignum pretium dirivandum; nam licet mutuator æquè ac tertius possit aliquid accipere pro securitate sortis præstanda, non potest tamen vi mutui obligare mutuarium ad ejusmodi contractum secum ineundum, quia hoc esset novum onus mutuo extrinsecum, quod sine usura imponi non potest.* Tertius titulus est lucrum cessans; requiritur autem, ut quis illud lucrum non tan-
tum

12.

tum potuerit habere, sed reverà fuisset habiturus saltem in præparatione animi, ut si quis centum aureos destinaret ad annum censum vel mercaturam, si det illos aureos mutuo, & alios non habeat, quos negotiationi vel censui exponat, spem lucri potest in contractum deducere, quia se in gratiam alterius privare isto lucro est pretio æstimabile, & indebitum, ergo pro eo aliquid accipi potest; nec contrarius est *D. Thom. Opusc. 73. c. 3.* ubi ait, spem lucri ab usura non excusare; loquitur enim de lucro remoto, quod quis poterat habere, non autem, quod reverà erat habiturus ex pecunia jam ad actum lucrosam destinata. Quartus titulus est pœna conventionalis, ad quam se mutuarius obligat, casu quo tempore præfixo sortem non restituat; pœna autem debet esse moderata, nec debet apponi ad palliandam usuram, qualiter apponi censetur, si contrahentes convenerint ad solvendam pœnam etiam in mora inculpabili, aut si mutuum detur propter spem pœnæ, vel ponatur arctior terminus, quem mutuarius verosimilius servare non poterit, & hoc modo intelligendi sunt Canones damnantes pœnam conventionalem in mutuo, *Less. Lug. Salmant. t. 14. c. 3. p. 8. §. 4. Vria. op. 4. q. 3. a. 7.* Dices: Obligatio ad pœnam conventionalem est onus mutuo extrinsecum: ergo illam exigere est usura. 2. Contractus legis commissoriæ siye contractus mutui, quo in securitatem sortis debitæ datur pignus eâ condi-

tionem, ut si mutuarius intra tempus præfixum sortem non solvat, pignus in vicem sortis cedat mutuanti, est usurarius, & ut talis reprobatur à Jure Canonico, *cap. significante de pignore*; sed contractus Legis commissoriæ reverà est pœna conventionalis, quia in pœnam moræ pignus cedit mutuanti: ergo. *R. ad 1.* Vi mutui obligare ad conventionem ineundam est usurarium C. si alter liberè, & non in vim mutui consentit in pactum pœnale N. Sic si vi mutui velim alium obligare ad vicissim mutuandum v. g. triticum in futuro, est usura; secus si ille liberè se offerat ad triticum mutuo dandum. *Ad 2.* In contractu Legis commissoriæ vi mutui obligo alium ad dandum & perdendum pignus in casu moræ. Deinde in contractu Legis commissoriæ mutuans per pignus æquivalens vel plus valens est satis assecuratus de sua sorte: ergo illa pœna additur intentione usurariâ in ordine ad habendum aliquid supra sortem; e contra ut pœna conventionalis sit licita, non debet addi ex intentione lucranda pœnæ, sed ad securitatem sortis.

6. Ab Innoc. XI. damnata est hæc Propositio 41. *Cum numerata pecunia pretiosior sit numeranda, & nullus sit, qui non majoris faciat pecuniam presentem, quam futuram, potest creditor aliquid ultra sortem à mutuuario exigere, & eo titulo ab usura excusari.* Ratio damnationis est, quod spectato solo contractu mutui præscindendo ab omni lucro, damno, & periculo, pecunia præsens non sit melior quàm

futura, quia præsens tum esset otiosa; nec obstat, quòd præsens possessori- bus sæpè causet oblectationem, quam non causat absens; nam hæc oblectatio non est pecuniæ intrinseca, sed consistit in solo affectu ad pecunias, qui affectus magis odio, quàm pretio dignus est.

16. 7. Ab Alex. VII. damnata est hæc Propositio 42. *Licitum est mutuanti aliquid supra sortem exigere, si se obliget ad non repetendam sortem usque ad certum tempus.* Ratio damnationis est, quòd præsciendò à periculo, damno emergente, & lucro cessante, nullum subeat gravamen pretio æstimabile, etiam si quis se obliget ad non repetendam sortem ad certum tempus: ergo isto titulo nihil exigi potest supra sortem. Nec refert, quòd juxta communiorem licitum sit aliquid exigere pro obligatione mutuandi in futurum; nam obligatio mutuandi non est mutuum, sed actio prævia valdè onerosa; econtrà obligatio non revocandi mutuum est mutuum continuatum, nec importat onus à mutuo distinctum: ergo quamvis ratione prioris obligationis aliquid exigi possit, non tamen ratione posterioris, *Pyrr. l. c.* Dices: Qui rem alteri, v. g. equum dat precariò, potest aliquid accipere, ut precarium intra certum tempus non repetat. 2. Quamvis ego agrum meum non colam, si tamen me velis obligare, ut intra tres vel novem annos non colam, possum pro hoc aliquid accipere, quamvis hîc non sit damnum emergens, vel lucrum

cessans: ergo si velis me obligare ad non repetendum mutuum, etiam si inde non patiar damnum, vel non cesset lucrum, aliquid exigere poterò, quia habeo jus repetendi, sicut alter jus colendi agrum. 3. Obligatio non repetendi mutuum ad certum tempus, v. g. tres annos, est onerosa, & mutuo extrinseca, cum possit esse mutuum absque hac obligatione: ergo pro ea possum aliquid accipere, sicut pro obligatione dandi mutuum in futuro, vel in loco distante. *Æ. ad 1.* Qui dedit rem precariò, si aliquid exigat eâ conditione, ut rem datam intra certum tempus non repetat, hoc ipso non precarium, sed locatum constituit, quia usum rei suæ non dat precariò, sed erga pretium elocat. 2. Precariò dans vel elocans retinet dominium rei suæ, sicut & ego dominium & usum agri mei: ergo ut obligem me ad non utendum remeâ, possum aliquid exigere. Econtrà res mutuata transit in dominium mutuatarii unâ cum usu, carere autem re mutuatâ, secluso damno, & lucro cessante, non est onus pretio æstimabile; hinc patet *Æ. ad 3.*

18. 8. Si mutuum petenti dicas: Nolo dare mutuum, sed do ducentos eâ conditione, ut si supervivas decem annos, reddas 400. secùs nihil, per se loquendo non est usura, nec mutuum, sed contractus sponsionis, qui licitus est, si utrimque sit periculum æquale, perdendi, & lucrandi.

19. 9. Mutuans potest aliquid accipere supra sortem, si saltem implicite velit inire contractum census, vi cujus
v. g.

v. g. pro 100. Imperialibus emeret jus percipiendi ex alterius industria, vel bonis fructiferis annuam pensionem 5. Imper. aut vellet inire contractum societatis, in quo Titius dat pecuniam, & Cajus appromittit industriam, ut cum illa pecunia, quantum potest, pro utroque lucretur, ex hoc contractu Titius potest justè sperare lucrum, v. g. 12. Imper. ut autem sortem suam securam habeat, remittit Cajo 4. & ut pariter lucrum ipsi sit certum, remittit Cajo adhuc tres, & sic assicurata sorte habebit annuò lucrum 5. Imper. Ita *Laym. Spar. Dian. Garc. Lug. hic n. 40.* Ratio est, quia omnes hi contractus ex se sunt liciti, ut certum est, nec ostendi potest, quare in his circumstantiis fiant illiciti. Unde cum *Sa v. usura n. 8. Tann. Dian. 1. Tom. de cont. R. 47. Tamb. hic §. 3. n. 27.* aliisque infertur, omnes modo jam insinuato contrahentes excusari ab usura, quamvis ignorent naturas dictorum contractuum, dummodo intendant contrahere omni meliori modo, quo justè cum sua utilitate fieri potest, non considerando, sed supponendo adesse justum titulum, vel alium contractum excusantem. Nec obstat *Bulla Detestabilis Sixti V.* quæ tantum prohibet ex vi contractus societatis exigere contractum assicurationis, vel tantum improbat Casus jure communi usurarios. Debet autem persona & bona mutuatarij esse fructifera; nam si nec bona mutuatarij per se, nec ipse per negotiationem fructum & lucrum asserre possit,

contractus census vel societatis erit nugatorius, ideòque lucrum inde petatum palliata usura. *Dices:* Ergo nullus damnandus erit usuræ, quia omnes intendunt contrahere modo sibi favorabiliori. *z. N. Alf.* Nam sæpè non intendunt tales contractus, sed formale mutuum, tunc autem aliquid exigere supra sortem erit usura. Deinde quando persona aut res alterius non est fructifera, non potest in iis constitui census, neque contractus societatis super lucro, quod nunquam sperari potest, adeòque tunc aliquid propterea exigere erit usura.

10. Licitum sunt Montes Pietatis publicè auctoritate erecti. Pater ex *Concil. Later. & Trident. sess. 22. c. 8. 9. & 11. Viva. op. 4. q. 3. a. 1.* In his Montibus quilibet relicto pignore mutuum habere potest eà conditione, ut intra certum tempus pignus recipiat, & mutuum restituat cum moderato auctario supra sortem solvendo; vel si intra præfixum tempus non sit solvendo, pignus vendatur, & detracta sorte exiguoque auctario residuum de venditione pignoris debitori restituatur. Ratio est, quòd hi montes (idem est de Lombardis publicè auctoritate erectis, in quibus aliquando 15. dantur annuò in 100.) sunt liciti, quia agunt communem causam, subeunt onus conservandi pignora, debent esse parati ad omnes casus, eumque in finem alunt suos ministros. Bursæ, in quibus mercatores privatè auctoritate constituunt pretia mutuum, cambiorum, &c. à plebisque reprobantur.

11. Con-

21. 11. Contractus Antichrifeos, quo pro assecuratione sortis mutuo datæ accipitur pignus vel hypotheca cum jure hypothecæ v. g. agro utendi, fructusque percipiendi, donec summa mutuata restituatur; hic contractus dicitur Germ. ein Pfandschafft / quamvis à Jure civili toleretur, attamen tanquam usurarius reprobatur Jure Canon. in c. 1. & 2. de usuris, ubi dicitur: *Fructus pignoris sine usura non cedere lucro creditoris, sed computandos esse in exonerationem sortis.* S. Th. Cajet. Soto, Eng. n. 17. Lugo. Ratio est, quia vi mutui aliquid accipere ultra sortem usurarium est; atqui hoc contingit; ergo. Possunt tamen adesse alii tituli, vi quorum pars fructuum exigi posset, v. g. ob lucrum cessans, damnum emergens; imò juxta communiorem, si contrahens velit inire contractum optimo modo quo potest, virtualiter inire contractum censûs vel societatis, & per consequens tantum potest accipere ex fructibus, quantum deberetur, si pecuniam formaliter posuisset ad censum, vel societatem. V. Cas. 60. in fine.

22. 12. Contractus Mohatra, quo venditur res justo sed magno pretio, cum pacto eandem minori pretio revendendi, est illicitus; v. g. vendo tibi equum ad creditum summo pretio, quod est 100. Imper. sub obligatione illum mihi statim revendendi pro infimo pretio, v. g. 90. Imper. Constat id ex Proposit. 40. ab Innoc. XI. damnata: *Contractus Mohatra licitus est etiam respectu ejusdem per-*

sonæ cum contractu revenditionis etiam præviè inuito cum intentione lucri. Si tamen equum bonâ fide ad creditum vendidisti Cajo erga justum pretium, & Cajus indigens pecuniâ eundem tibi emendum offerat, ex communiore sententia sine usura eum emere potes minori pretio, imò eo pretio, quo emuntur res ultrò oblatae, & pro tertia parte vilescentes. Ratio est, quia vi primæ venditionis nihil exigitur, sed Cajus liberè & sine ullo pacto antecedente equum revendit tibi, qui aequè habes jus illum emendi ac alius; cavendum tamen est à scandalo, & usura saltem mentali; quæ tum esset, si nolens dare mutuum, eâ intentione venderes equum, ut Cajus, quem scis pecuniâ indigere, cogatur tibi minore pretio revendere. Viva. op. 4. q. 4. a. 3. & alii.

13. Non licet emere rem infra condignum propter anticipatam solutionem, v. g. nunc emo, & solvo tuam lanam duobus aureis, quam habebis, & trades in Augusto, quando valebit tribus, aut quatuor, est enim virtuale mutuum; putat tamen Tambur. id licere, si spontè offerantur; merces enim spontè oblata vilescunt.

14. Quid de hoc contractu: Vendo & trado tibi fundum pro 100. quia tamen pecuniam non habes, solves pro pensione annua quinque, usque dum reluas capitale? Pro negativa facit, quod videatur illa pensio exigi ob solam dilationem capitalis, ideoque ex virtuali mutuo, quod est usura. Affirmativa tamen, quam tenet

Mo-

Molin. Lug. videtur in praxi rita, & probabilis, 1. quia venditor fundi non obligatur tradere fundum ante solutionem pretii; quòd ergo citius tradat, est ei liberum, & pretio æstimabile propter fructus inde percipiendos. 2. Cùm non teneatur tradere fundum, posset tradere solum dominium directum, reservato sibi dominio utili, & pro illo aliquid accipere.

25. 15. Quid si Rex debeat mille Cajo, qui ob difficilem Regis conventionem libenter debitum venderet pro 500. an ego, qui Regi debeo 1000. Regem rogare possim, quatenus debitum suum erga meum commutet, & sub spe talis commutationis emere prætensionem Caji pro 500. & sic extinguere 1000. R. Si Rex commutet, seu transferat suum debitum in te, postquam emisisti prætensionem Caji, justè procedis; suppono enim, quòd ob difficilem Regis conventionem prætensio Caji justè emi poterit pro 500. Neque Regi facis injuriam, quia ejus debitum per simile debitum compensatur; post translatum autem in te debitum Regis non potes à Cajo prætensionem minoris emere, sed debes solvere mille, quia tota obligatio Regis in te translata est: ergo sicut ille debebat solvere mille, sic & tu. *V. Cas. seq. n. 7.*

26. 16. An debitum liquidum & certum, v. g. 100. Imper. post annum solvendum, secluso periculo, damno, & lucro cessante, nunc emi possit pro 90. Affirmant multi apud *Less. Levr. l. 3. tit. 17. q. 283.* Rationem dant, *R. D. Jansen Pars I.*

quia jus ad rem, v. g. pecuniam, communi æstimatione minus valet, quàm ipsa res, ergo minoris emi potest, idque non tantùm à tertio, sed etiam ipso debitore. Verùm opposita sententia est verior, & communior, quia debitum liquidum 100. Imper. secluso omni periculo, molestiâ, damno vel lucro cessante omninò valet 100. tunc enim non est ratio, cur pecunia præsens plus valeat, quàm futura, sed illud debitum est pecunia futura. In praxi tamen debitum rarò est ita liquidum, quin non adsit aliquod periculum, præsertim si sponte offeratur, ideòque tunc vilius emi poterit. *Lug. n. 96. Castrop. Leuren. l. c.*

27. 17. Usuram admittis, si apud Cajum deponas pecuniam, datâ ei facultate eâdem pro libitu utendi sub obligatione tibi pro usu annuo dandi 6. vel 10. in 100. Ratio est, quòd hîc sit virtualiter mutuum; eo ipso enim, quo das usum pecuniæ absolutum, etiam das dominium, cùm talis usus à dominio pecuniæ sit inseparabilis; sed ratione mutui aliquid accipere suprâ sortem est usurarium: ergo. Quòd si Cajo mutuum dare nolis, sed emas ab eo equum pro 100. eumque eidem eloces pro 10. per se loquendo usuram non admittis, dummodo verè in eas contractum locationis, periculumque equi in te suscipias. Ratio est, quia nihil accipitur ratione mutui, sed ratione locationis, quod licitum est; dixi, per se loquendo, nam & hîc periculum est usuræ mentalis & palliatæ.

Si 18. Si

28. 18. Si Cajus habet jus saltem probabile venandi in tua sylva, transeundi per tuum agrum, &c. si eâ conditione mutues, ut hoc jure non utatur, usuram committis; si verò jus id faciendi non habet, sed iniquè prærendit, potes licitè mutuare, ut abstineat, quia sic novum onus non imponis, cum absque eo obligetur abstinere ab iniqua rei alienæ usurpatione. Quòd si mutuans dicat: Nolo te obligare ad non utendum jure tuo venandi, si tamen venatus fueris, statim cessabit mutuum, *Laym. Lug. n. 53.* putant, id non esse usuram, eum sit tantum statuere terminum mutuo, quod liberum est mutuanti; sed & hic videtur esse periculum palliatæ usuræ.
29. 19. Si promisisti usuras solvere, non potes contractum alteri cedere, ei tradendo summam mutuo acceptam cum obligatione solvendi usuram; cum enim tu summæ mutuatæ sis dominus, eam alteri cedendo cum obligatione usuraria novum contractum usurarium constituis. Sed quid si à me mutuo acceperis 100. & ratione damni mihi emergentis justè te obligaris ad 110. an potes sine usura hunc contractum cedere Cajo, cum obligatione, ut loco tui mihi solvat 110. Pro affirmat. est, quòd hic contractus sit justus, & uterque juri suo cedere possit. R. Si tu deberes ex mutuo alteri cedendo etiam pati damnum in 10. potes ei hunc contractum cedere, aliàs non.
30. 20. Usurarius probabiliùs fit dominus usuræ, quia mutuarius ordinariè vult absolutè & efficaciter transferre dominium; & licèt secundùm quid translatio sit involuntaria, est tamen simpliciter voluntaria, veluti donatio facta ex metu injusto, qui per se non irritat contractum, sed tantum facit rescindibilem ad arbitrium illius, qui injustum metum patitur, *Scotus in 4. distinct. 15. q. 2. a. 3. Nav. Lug. n. 206.* teneturque usurarius ad restitutionem, non ex re accepta, quia fit ejus dominus, sed ex injusta acceptione, ita ut non tantum rem ipsam, sed etiam omnes fructus, omne lucrum cessans & damnum emergens refarcire debeat. Dixi, ordinariè, nam si mutuarius absolutè non vellet transferre dominium rei usurariæ, eò quòd sciret, se ad hoc non obligari, usurarius non acquireret ejus dominium, per consequens obligaretur eam restituere ex re accepta. Si aliquid datum est ex mera liberalitate vel benevolentia, etiamsi fortè acceperetur intentione usurariâ, retineri potest, quia nulla intercessit realis injuria, nec usura mentalis, nec mutuum est causa donationis, sed liberalitas animi, *Sylv. v. usura 6. Azor. Pyrr. n. 139.* Idem probabiliùs dicendum, si mutuarius donet aliquid ex timore orto ab intrinseco, v. g. ne dicatur ingratus, ne capitale citò reperatur, ne mutuans aliâ vice neget mutuum, &c. Dixi, ex timore intrinseco, nam si mutuans hunc timorem incussit, tenetur restituere, quia est causa injusta donationis.
21. Principes ex justa causa & ita exigente bono communi usuras permittere possunt, non quidem eas appro-

probando, sed eas non puniendo; qui tamen compellit ad solvendam usuram, vel impedit, quò minus usura soluta restituatur, peccat contra justitiam, & in defectu usurarii tenetur ad restitutionem; circa cooperatores *Lugo n. 214.* hanc tradit regulam: Omnes illi deficiente usurario tenentur restituere, qui ita ad usuram cooperantur, ut solvens usuram sit rationabiliter invitus, quia tales sunt causa efficax & injusta damni jam à ratione quorumcunque cooperatores, v. g. deportantium, aut numerantium pecunias, dominus non videtur esse semper invitus, cum aliquorum actiones velit poni, ut sic impetret mutuum;

qui verò sunt causa non præcisè, ut detur mutuum, sed ut detur sub obligatione solvendi usuras, quoad hos semper censetur invitus.

22. Usurarius publicus & notorius ex dispositione Juris Civilis & Can. incurrit pœnas sequentes: 1. Fit infamis infamiâ Juris. 2. Non admittitur ad oblationes sacras faciendas, neque ad S. Synaxin, aut absolutionem Sacramentalem, donec satisfecerit, vel idoneam cautionem præstiterit. 3. Nec ad Ecclesiasticam sepulturam. 4. Non potest validè facere testamentum, nisi præstita ante mortem sufficiente cautione, &c.

32.

CASUS LV.

De Emptione, & Venditione.

Hensus Senator 1. 2. sciens valorem pecunia esse minuendum varia emit, 3. qua ante traditionem vel pereunt, 4. vel eorum fructus à venditore sunt consumpti. 5. Res suas vendit supra pretium à Principe taxatum. 6. Vendit chyrographum Caji, quem scit non esse solvendo. 7. Redemit tuum chyrographum, continens mille pro quingentis. 8. Res raras & singulares quorvis pretio possibili. 9. Ordinario pretio emit agrum, in quo scit latere venam auri, picturam, in qua scit latere raram artem. 9. Res sponte oblatas, vel sub hasta venditas, chyrographa emit infra dimidium. 10. Vendit res vitiosas non manifestato vitio.

11. Res alteri jam venditas. 12. Furtivas. 13. Quarum valorem vendens ignoravit. 14. Bona fidelium in bello injusto ab hoste capta. 15. Bona Ecclesie ab hereticis occupata. 16. Cum sociis omne frumentum emit, ut alii ab ipso cogantur carius emere. 17. Spargit navium submersionem, ut pretium crescat, & falso jurat, se carius emisse, quam emerit. 18. Ut debita sibi commissa solvat, munera accipit. 19. Ignoranter emit rem censui subjectam, & hypothecatam. 20. Mendacio impedit, quominus consanguinei vendentis rem emptam retrahere possint. 21. Cum Clericis negotiatur. Pro Resolut.

Sf 2

QUÆR.